

9 D 9-8-89
Grode pries in streektoal schrieven oet eer veur fiks lutje wiefke

Dou Wilmke tied over haar veur wat Anners

Foto: Harry Tielman

▲ Wilhelmine Siefkes, tot op hoge leeftijd kras, al was ze den leste joaren stokkedoof...

■ GRUNNEN – Ie hebben veurege weke in t nijsgedailte van dizze kraant wel lezen, dat ter veur t eerst n Wilhelmine Siefkes-pries oetlangd worden zel. Nuimd noar n veur olleren aan baaide zieden van grup bekinde schriefster in de 'Mundart'. Stad Leer het viefdoezend maark over veur nij literair waark in n niederdeutsche toal oet Eems Dollard Regio: Oostvrais, Grunnens, Drints, t mag aal.

Door Johan Poppen

t Onderwaarp kin over vrouger of over ons aigen tied goan, mor mout benoam veur jongere lu muite van t lezen weerd wizen. Dat zol Wilhelmine Siefkes (1890-1984) ook sekuur zo wild hebben: omdat ze as leroares (ontsloagen deur Hitler zien *Volksgenossen*) en loater as schriefster veur kinder ja veul mit de nije generoatie te moaken had het.

Mit dizze pries wil Leer om de vaar joar heur ainege erebörgeres eren. Dij onderschaaiden kwam heur bie heur tachttegste joardag tou veur heur waark, van grode betaike-nis veur de *Niederdeutsche Literatur*. Aan jongelu kin zai

boetendes as veurbeeld steld worden deur heur fikse holden in nazi-tied, dij benoam veur t jonkvolk doudestieds n be-daarf west het.

Zoas ie in heur *Erinnerungen* (1979) lezen kinnen: ...Benoaam jonge lu ruiken begees-terd deur de *Fanfarenklängen*, deur nuigens veur feesten, die *veur heur en mit heur* hollen wuiren, deur oproupen om mit te doun, dij heur aibels schier touheurden. *Der Führer rief, und fasziniert folgten ihm die jungen Menschen...* Vandoar, dat ter as Pries-veurwoarde bie staaft: *Themen, die auch jugendliche Leser zu interessieren und gewinnen vermögen.*

Schoulkinder hongen aan Wilhelmine en zai aan heur, dou ze in 1933 as leroares (43 joar) deur nazi's ontsloagen wuir. Ze mog ook gain patteke-liere les meer geven en haar dou zo mortied over. Schrieven, dat haar ze aaltied al wild, bedocht ze dou. Wat oetgeven loaten mog nait. Aantaikens moaken kon wel: over kinder, dij thoes gain eten genogharen, zaikte of anere ellènne: hikhakkerij tuzzen voar en moeke.

Veur drij maark

Zo is Wilhelmine Siefkes mit 'Keerlke' begun. t Zol heur

bekindste boek worden. In 1940 het ze doar de *Johann Hinrich-Fehrs-Preis* veur kregen. Omdat t dou al oorlog was, muiken ze zok nait zo drok over heur aigekse schriefverbod. Ze mos allinneg drij maark be-toalen, om zo veur ain joar op pepier lid wizen te kinnen van de *Reichsschrifttumskammer*. Meer huifde nait om 'Keerlke' *das Licht der Naziwelt* zain te loaten...

In 1954 wuir t in t Vrais ver-toald deur Ypk fan der Fear (mevraauw Post-Beuckens) met as tuddel *It wurdt skielker Simmer*. In 1980 het 'Keerlke' in dizze kraante stoan as fullieton, in t Grunnens vertoald deur Zwannie Kremer-Bokje. Simon van Wattum dee dat veur kraante mit heur 'Kasjen und Amke' en doar kwam ook n Grunneger roman van. „Dat grode bouk van dat lutje wiefke” zee ol Kneels ter Loan.

'Stiefkoppen' (as heurspul oetzonden deur Radio Bremen) is ook deur Van Wattum in t Grunnens overzet en as teneel-stök brocht in Stadsschaaubörg. Doar wazzen schriefster en speulers, dij t in Leer meer as twinteg moal as *Heimatspiel* opvoerd haren, bie nuigd. Wil-

helmine vruig veur dizze veur-stellen gain rechten, mor n buz-raaize vergees noar Stad en weerom veur de ploug oet Leer. Dat gong aan.

Hailendal tevree mit opvoeren wazzen ze toch nait. Heur plattelaandslu gedruigen zok op teneel aan Törfsinghel meer as fiene Stadjeders. Veur n schriefster toch wel n biezun-dere gewoarworden, mor „Dij van ons binnen echter” zeeden speulers oet Leer. *Die Niederländer haben doch eine andere Mentalität*, mainde Wilhelmine der zulf van.

Ook het ze veur d'oorlog op verzuik van oetgever Karl Mahnke in Verden sprookjes in t Plattduuts schreven. Platt-duuts paasde dou wonderwel bie de *Verherrlichung von Blut und Boden im Dritten Reich*. Oetgeven wuiren *Sneewittje*, *Rumpelstiltje*, *De Düvel mit dree gollen Haar* ook. Mahnke huifde zok nait aan t schrief-verbod te steuren, want Wilhelmine kreeg van hom n schoelnoam: Wilmke Anners. Al is t opvoeren van *Rumpelstiltje* loater toch verboden worden: as *entartete Kunst...*

Eerste ploate

Theo (Verlag) Schuster het zien stadsnijs over Wilhelmine Siefkes-Pries oet kraande

(Ostfriesen Zeitung) vernemen mouten. Doar verboast e zok aiglieks over. Omdat hai ja d'eerste west het, dij waark van heur oetgeven het. Persies vaarentwinteg joar leden was dat zien *Verlag-Debut*: n gram-mefoonploate, waarop schrief-ster in heur aigen Platt vertelde over n boetenlaandse raaize: *Tant' Remda in Tirol*.

Doar binnen dou nog zo'n vattég ploaten mit anere *Mundarten und Nebensprachen* onder de tuddel *Niederdeutsche Stimmen* achteraan komen. En n haile riege bouken in streek-toalen. Nait allinneg van Wilhelmine en in t Niederdeutsch, mor ook in, om mor wat te nuimen: *alemannisch, bairisch, Frankfurter, niederrheinisch, helgoländisch Friesisch, kanadisch-mannonitisch Plautdietsch, Ostjiddisch*. Boendes binnen bouken van aigentiedse en 'klassieke' schrievers, historiese lees- en ploutwaarken vannijs drokt.

Schuster maint, dat t *endlich* tied wuir n pries noar *die für Ostfriesland bedeutende Autorin* te nuimen. t Sprekt ook vanzulf, zégt e, dat schrievers en schriefsters in Grunnen en Drinte aan dizze wedstried mitdoun kinnen. Dat kin mit waark in joen aigen streektoal, dat nog nait eerder oetgeven is.

As t om gedichten of kórde verhoalen gaat, mouten doar teminnet vieve van inleverd worden.

Op t stadhoes (in t nije dail van t *Rathaus*) in Leer kinnen ie noadere inlichtens en pepieren om mit te doun kriegen. Joen inzenden mout sturd worden (mit boeten op t kevoort schreven *Wilhelmine Siefkes-Preis*) aan *Kulturamt Stadt Leer, Postfach 2060, D 2950 Leer*. Ie doun mit aan wedstried, as joen tekst doar veur vieftienden jannewoarie van aankom joar te laande komt.

In jury zellen bekinde lu zit-ten, dij in kontraainen van Eems Dollard geboren binnen of doar al joaren wonen. Dij *Mentalität* van schrievers aanvuilen kinnen zeg mor. Ze willen (en doar zel gain aine beswoar tegen hebben) t waark, dat dizze pries krigt, vertoalen loaten in ale anere streektoalen, dij der in Eems Dollard Regio schreven en sproken worden.

Mentalität bie ons mag den meschain aans wizen, mor t blift ook in ons streektoal muite weerd om zain te loaten *zu welche Spannweite, welche Höhen und Tiefen des Lebens zu beschreiben sie imstande ist*. Neem ook dat nou nog mor van pries-noamgeefster aan.